

BESLUT

2022-10-17 Dnr: 22/01437

SAKEN

Rapport, SVT1, 2022-04-26, kl. 18.00 och 19.30 samt 2022-04-27, kl. 18.00, inslag om små kärnreaktorer; fråga om opartiskhet, saklighet och otillbörligt gynnande

BESLUT

Inslagen fälls. De strider mot kravet på saklighet.

Inslagen frias i fråga om opartiskhet och otillbörligt gynnande av kommersiella intressen.

FÖRELÄGGANDE

Sveriges Television AB ska på lämpligt sätt offentliggöra nämndens beslut.

INSLAGEN

Inslagen, som var likalydande i båda sändningarna den 26 april 2022, påannonserades enligt följande.

Allt fler länder visar intresse för små kärnkraftverk, så kallade SMR. Bland annat tror statliga Vattenfall att tekniken kan ge lönsam elproduktion – men om de ska uppföras krävs lagändring. SVT har besökt ett svenskt företag som försöker väcka intresse för sådana här minireaktorer.

Därefter intervjuades grundarna av ett svenskt företag som producerar el från kärnkraft. Företagets namn framkom i deras namnskyltar och syntes kort i bild på en vespa som den ena grundaren åkte på. Reportern sa att de ”på kort tid hittat svenska kunder med intresse att bygga upp till 15 nya små kärnkraftverk”. I inslaget framkom bland annat att företaget ännu inte är i närheten av några avtal eller kontrakt.

Senare i inslaget sa reportern följande.

Kärntekniken är den samma, bränslet från uran också. Men inte priset. För på senare år har höga kostnader varit det tyngsta argumentet mot ny kärnkraft, särskilt som sol- och vindkraft gått ner enormt i pris.

Därefter intervjuades en representant för Vattenfall som uppgav att de trodde på tekniken, att de bedömde att det kunde bli en lönsam energiproduktion och att de välkomnade en lagändring om lokalisering av kärnkraft för att skapa större möjlighet att utnyttja potentialen i SMR-reaktorer.

I inslaget den 27 april 2022 sammanfattades innehållet från inslaget dagen innan. Delar ur en partiledardebatt från år 2021 där kärnkraft debatterades spelades upp, och Svenskt näringslivs vd samt Sveriges energiminister uttalade sig om den nuvarande lagstiftningen gällande kärnkraft.

ANMÄLNINGARNA

Anmälarna anför i huvudsak att inslagen var ensidigt fokuserat på fördelarna med kärnkraft och är kritiska till att det inte framgick vilka negativa aspekter och risker det finns med den typen av energikälla. Flera anmälare anför att inslagen liknade reklaminslag för företaget som intervjuades. Vidare är anmälarna kritiska till bristen på kritiska frågor, att ingen expert intervjuades och att ingen jämförelse med andra energikällor gjordes i frågan om exempelvis miljö och lagring. En anmälare anför att reporterns påstående om att det tyngsta argumentet mot kärnkraft har varit den höga kostnaden var felaktigt.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television AB (SVT) anser att inslagen överensstämmer med kraven på opartiskhet, saklighet och bestämmelsen om otillbörligt gynnande. SVT anför följande.

Syftet med inslagen var att skildra en ny företeelse av intresse för miljö- och energifrågan: utvecklingen av små reaktorer. Små modulära reaktorer (SMR) har på senare år förts fram som ett alternativ för framtiden av många parter i energidebatten; från politiska partier till storkonsumenter och elproducenter. En av anledningarna, vilket noterades i inslagen, är att serieproduktion i fabrik skulle kunna pressa den initiala kostnaden för att bygga kärnkraftverk, jämfört med konventionella reaktorer.

Att Vattenfall, som tidigare stängt reaktorer av ekonomiska skäl, nu uppgav att de var intresserade av SMR bedömdes vara av stort intresse för SVT:s publik. Vattenfalls intresse bekräftades i juni 2022 då Vattenfall offentliggjorde att de utreder möjligheter och förutsättningar att bygga två SMR vid Ringhals.

I inslagen konstaterades att intresset för SMR är stort i många länder. Företaget som medverkade illustrerade det ökade intresset i Sverige, men reportern betonade

att företagen ännu inte har några kontrakt utan bara intresse från köpare. I inslagen berättade reportern även att det ännu inte finns några SMR i drift samt att beräkningar om pris är teoretiska.

Flera av anmälarna anser att inslagen brister i saklighet utan att peka på enskilda uppgifter som ska vara felaktiga. Anmälarna efterfrågar däremot fler och andra uppgifter och andra intervjupersoner. SVT anser inte att inslagen utformats på ett ensidigt sätt.

Gällande reporterns uttalande om att ”på senare år har höga kostnader varit det tyngsta argumentet mot ny kärnkraft” finns det flera källor som kan bekräfta att kostnaderna varit ett bärande argument i debatten. Även Vattenfall har i intervjuer med bland annat TT uppgett att ”elen från ny, storskalig kärnkraft helt enkelt inte bär sig, när el från andra energislag går att göra billigare.”

Enligt SVT fanns ett betydande informationsintresse som motiverade exponeringen av företaget i inslagen. Inga logotyper exponerades och reportern nämnde inte företags namn. Det förekom heller inga positiva omdömen om företaget eller andra uppgifter som skulle innebära ett otillbörligt gynnande.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet).

Ett program som inte är reklam får inte på ett otillbörligt sätt gynna kommersiella intressen. Det får inte uppmuntra till inköp eller hyra av varor eller tjänster eller innehålla andra säljfrämjande inslag, eller framhäva en vara eller tjänst på ett otillbörligt sätt (5 kap. 5 § radio- och tv-lagen). Ett gynnande av ett kommersiellt intresse är otillbörligt om det inte kan motiveras av något informations- eller underhållningsintresse.

Granskningsnämnden får besluta att ett programföretag som brutit mot villkor i sitt sändningstillstånd på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut (17 kap. 10 § radio- och tv-lagen).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden konstaterar att inslagen handlade om framtiden för kärnkraft med fokus på så kallade SMR och dess fördelar samt ekonomiska aspekter. Enligt nämndens mening måste det vara möjligt att skildra denna typ av ny energikälla utan att det i sig strider mot kravet på opartiskhet.

Nämnden konstaterar vidare att det tydligt framgick i inslagen att kostnadsberäkningarna var teoretiska och att SMR:s kostnader kunde jämföras med vindkraft till havs men att vindkraft på land var mycket billigare. I inslagen påstods att höga kostnader har varit det tyngsta argumentet mot ny kärnkraft. Andra väsentliga argument som berör SMR:s framtid utelämnades dock, nämligen frågor om risker och det faktum att kärnkraftsavfall kräver lagring och medför konsekvenser för miljön. Det gör påståendet om vad som varit det tyngsta argumentet mot kärnkraft missvisande. Inslagen står därmed i strid med kravet på saklighet.

Det eventuella gynnande som uppkom genom intervjun med företaget som tillverkar SMR var enligt nämndens bedömning motiverat av ett tillräckligt informationsintresse. Inslagen innebär därför inte något otillbörligt gynnande av kommersiella intressen i strid med bestämmelsen.

Detta beslut har fattats av Ulrik von Essen (skiljaktig), Ulrika Hansson (skiljaktig), Clas Barkman (skiljaktig), Bo-Erik Gyberg, Kristina Åberg, Erik Fichtelius och Sofia Olsson Olsén efter föredragning av Maria Vallin.

Den skiljaktiga meningen framgår på sidan 5.

För granskningsnämnden

Ulrik von Essen

SKILJAKTIG MENING

Ledamöterna Ulrik von Essen, Ulrika Hansson och Clas Barkman är skiljaktiga. De anser att inslaget bör frias och att bedömningen borde ha följande lydelse.

Granskningsnämnden konstaterar att inslagen handlade om de ekonomiska förutsättningarna kring utvecklingen av, och intresset för, SMR. Enligt nämndens mening måste det vara möjligt att skildra denna typ av ny energikälla utifrån ett sådant perspektiv utan att det i sig strider mot kravet på opartiskhet. Nämnden konstaterar vidare att det tydligt framgick i inslagen att kostnadsberäkningarna var teoretiska och att SMR:s kostnader kunde jämföras med vindkraft till havs men att vindkraft på land var mycket billigare. Det förhållandet att det i inslagen inte ställdes kritiska frågor eller redogjordes för att kärnkraftsavfall kräver lagring och medför andra konsekvenser för miljön innebär inte att inslagen strider mot kraven på opartiskhet och saklighet, givet det perspektiv och den inriktning som dessa hade. När det gäller kritiken mot reporterns påstående om att kostnaden skulle vara det tyngsta argumentet mot kärnkraft anser nämnden likaså att inslagen inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet, givet inslagens inriktning och det förhållandet att det får anses allmänt känt vilka argument som finns mot utbyggnad av kärnkraft.

Det eventuella gynnande som uppkom genom intervjun med företaget var enligt nämndens bedömning motiverat av ett informationsintresse. Inslagen innebär därför inte något otillbörligt gynnande av kommersiella intressen i strid med bestämmelsen.

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med elektroniska underskrifter:

NAMN:	ULRIK VON ESSEN
IDENTIFIKATIONSTYP:	Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID:	_090655fdada66ff3b826844f5056be0e9f
DATUM & TID:	2022-10-17 07:59:31 +02:00

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2022-10-17 07:59:38 +02:00
Ref: 50946SE
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)